Gemeenteraad
Voorstel

12 april 2022

Beleid

Wet Inburgering 2021 beleidsplan en beleidsregels - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting
Met ingang van 1 januari 2022 is de nieuwe Wet inburgering in werking getreden. Hierbij wordt de regie op het inburgeringstraject verlegd van de inburgeraar zelf (zoals onder de wetgeving voor 2022 het geval is) naar de gemeente.
De gemeente krijgt hiermee nieuwe taken en verantwoordelijkheden; hoe hier lokaal invulling aan wordt gegeven, is omschreven in het beleidsplan.
De beleidsregels geven aan hoe de taken worden uitgevoerd. De regels zijn richtlijnen van het college die duidelijkheid geven aan de inburgeraar wat er van hem of haar verwacht wordt en wat de verplichtingen van de gemeente zijn.

Besluit

Besluitpunt 1
Het beleidsplan Inburgering 2022-2025 vast te stellen.
Besluitpunt 2
Vooruitlopend op de verwerking van toekenning budget inburgeringsvoorzieningen bij de voorjaarsrapportage 2022 instemmen met het ophogen van het beschikbare budget met de ontvangsten vanuit het gemeentefonds en de specifieke uitkering inburgeringsvoorzieningen. In 2022 wordt het budget hierdoor met € 185.859,-- opgehoogd.

Motivering

Aanleiding en context
Inleiding
Het inburgeringsstelsel tot 2022 leidde landelijk in onvoldoende mate tot zelfredzaamheid en participatie. Statushouders blijven vaak langdurig afhankelijk van een bijstandsuitkering omdat zij de taal onvoldoende beheersen en daardoor minder kans hebben om mee te doen aan de samenleving. Bovendien zijn zij, dankzij hun kwetsbare en veelal slechte informatiepositie, vaak slachtoffer geworden van frauduleuze taalaanbieders.
De Wet inburgering is mede vanwege bovenstaande redenen herzien. Met ingang van 1 januari 2022 is de nieuwe wet in werking getreden, met als doel de inburgering en integratie van nieuwkomers in de Nederlandse maatschappij te versterken. Participatie (op de arbeidsmarkt) heeft hierin een centrale rol. Waar wij als gemeente eerst weinig tot geen invloed hadden op de inburgering, krijgen wij nu de wettelijke verantwoordelijkheid hiervoor, alsook de regie over het inburgeringstraject. Dit biedt ons de kans om inburgering stevig te positioneren in het sociaal domein en het maatschappelijk veld.

Het rijk ziet de noodzaak voor regionale samenwerking/ coördinatie in de eerste plaats op het gebied van inkoop van het inburgeringsonderwijs. De beperkte omvang van de doelgroep per gemeente, de diversiteit in die groep en de diversiteit in leerroutes die wordt gevraagd, betekent voor gemeenten dat relatief veel expertise en capaciteit nodig is voor een specialistische opdracht. Daarmee ligt intergemeentelijke samenwerking zeker ook voor Westerveld voor de hand. Zowel de voorbereiding als de uitvoering van de nieuwe Wet inburgering is vanuit het Werkbedrijf Regio Zwolle opgepakt. Het afgelopen jaar is in dit verband regionaal (hele regio) en subregionaal (Meppel, Staphorst, Westerveld en Steenwijkerland) afgestemd. Voor Westerveld heeft dit geleid tot de conclusie dat de inkoop van de onderwijsroute het beste regionaal kan worden opgepakt. Inkoop van de B1- en Z-route taalgedeelte is nu opgepakt met de gemeente Steenwijkerland en hebben we ROC De Friese Poort gecontracteerd. Met Meppel en Staphorst gaan we het participatiedeel van de Z-route verder vormgeven waarbij gebruik wordt gemaakt van de infrastructuur van het werk-leerbedrijf Reestmond en stichting Veuruut. Voor het participatiedeel van de B1 route gaan we nauw samenwerken met onze lokale aanbieders en die van de gemeente Steenwijkerland.

De nieuwe wet

Het nieuwe inburgeringsstelsel wordt opgeknipt in drie taal-leerroutes die ieder rekening houden met de capaciteiten en mogelijkheden van de inburgeraars. Deze drie leerroutes zijn de onderwijsroute (gericht op de doorstroom naar MBO, HBO of WO), de B1-route (gericht op een combinatie van taalonderwijs en participatie) en de zelfredzaamheidsroute (ook wel Z-route, gericht op taalonderwijs en participatie). Het verschil tussen de B1- en Z-route is dat inburgeraars die de Z-route volgen, geen inburgeringsexamen hoeven te doen. In plaats daarvan sluiten zij het traject af met een eindgesprek. De Z-route is met name bedoeld voor inburgeraars voor wie de B1-route en de onderwijsroute niet tot de mogelijkheden behoren, bijvoorbeeld vanwege een lagere leerbaarheid. Daarnaast dienen alle inburgeraars vanaf de start van hun traject kennis op te doen over de Nederlandse kernwaarden, maatschappij en arbeidsmarkt, in combinatie met gerichte inspanningen op participeren naar vermogen.

Doelgroep

De doelgroep van de nieuwe wet wordt gevormd door inburgeringsplichtigen die ná 1 januari 2022 inburgeringsplichtig worden. Onder inburgeringsplichtigen zijn twee subdoelgroepen te onderscheiden: statushouders en gezinsmigranten (partners uit het buitenland welke tevens inburgeringsplichtig zijn). De enige beschikbare indicatie van het te verwachten aantal inburgeringsplichtigen is af te leiden van de halfjaarlijkse taakstelling voor de huisvesting van statushouders. Niet al deze nieuwkomers zijn echter inburgeringsplichtig; ook minderjarigen en AOW-gerechtigden vallen onder de taakstelling. Zij vormen circa 33% van de taakstelling. In 2021 was de taakstelling voor het hele jaar 28 te huisvesten statushouders; voor de eerste helft van 2022 is dit 12.

Visie

Het beleidsplan inburgering omschrijft onze visie op onder andere de positionering van inburgering en de regierol van de gemeente, en schetst de kaders waarbinnen de verdere lokale uitwerking van het inburgeringsstelsel plaats zal vinden. Daarbij zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Inburgeraars behalen hun hoogst haalbare taalniveau en ontwikkelen en ontdekken hun talenten en vaardigheden;
2. Inburgeraars doen naar vermogen mee aan activiteiten en voelen zich sociaal verbonden met de samenleving;
3. Inburgeraars zijn zo snel mogelijk financieel en maatschappelijk zelfredzaam.

Meedoen is een belangrijk thema binnen de gemeente Westerveld. Door enerzijds slimme verbindingen te maken met de Jeugdwet, Participatiewet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, de Wet Taaleis en de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) en de bestaande dienstverlening. Anderzijds door regie te nemen richting de samenwerkingspartners en maatschappelijk middenveld om zo optimale samenwerking hiertussen te faciliteren.

Beoogd resultaat
Middels het beleidsplan inburgering wil de gemeente inburgeraars ondersteunen om zo volwaardig mogelijk mee te kunnen doen aan de samenleving door zo snel mogelijk te participeren (het liefst via betaald werk) en het hoogst haalbare taalniveau (liefst minimaal B1) te halen.
De beleidsregels zijn ondersteunend daarbij.

Argumentatie
De gemeenteraad stelt op deze wijze de kaders vast waarbinnen de Wet inburgering 2021 wordt uitgevoerd. De gemeente heeft met ingang van 1 januari 2022 de taak om uitvoering te geven aan de Wet inburgering. Middels dit beleidsplan stelt de gemeenteraad het kader vast waarbinnen deze uitvoering en ook de verdere uitwerking ervan plaatsvindt.
De Adviesraad Sociaal Domein Westerveld (ASDW) heeft een advies uitgebracht inzake het beleidsplan. De (ook in de voorbespreking) gedane suggesties zijn waar mogelijk overgenomen. De overige punten zijn eveneens van een reactie voorzien middels bijgevoegde antwoordbrief.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken
n.v.t.

Effect op het Minimabeleid
n.v.t.

Kanttekening en risico's
Als voornaamste risico geldt dat de instroom van inburgeraars in de gemeente bijzonder sterk onderhevig is aan ontwikkelingen waar wij als gemeente geen invloed op hebben. De taakstelling met betrekking tot de te huisvesten statushouders wordt door het rijk opgelegd en is afhankelijk van het aantal inwoners per gemeente. Gemeenten kunnen in beperkte mate op een verhoogde instroom anticiperen; asielmigranten moeten eerst hun vergunningprocedure doorlopen alvorens zij aan een gemeente gekoppeld worden. Daarmee ontstaat tussen het moment van het bekend maken van de taakstelling en de daadwerkelijke huisvesting van statushouders tijd voor ons om bijvoorbeeld afspraken te maken met opdrachtnemers om de verhoogde instroom op te vangen. Het is echter niet mogelijk om op de samenstelling van de instroom te anticiperen.
Een tweede risico betreft de financiën. Door bij de inkoop goede afspraken te maken over niet alleen kwaliteit maar ook prijs, kan dit risico ten dele worden afgevangen. Een financieel risico wordt gevormd door het ontvangen van onvoldoende budget vanuit het rijk en de onvoorspelbaarheid van de instroom. In principe geldt dat de financiering in pas loopt met het aantal gehuisveste statushouders (waarvoor de gemeente verplicht een traject moet aanbieden c.q. een leerroute moet inkopen). Het betreft echter een open einde-regeling. De gemeente blijft immers wettelijk verantwoordelijk voor het verzorgen van een traject voor de inburgeraar. Aanvankelijk was in het wetsvoorstel voor de nieuwe wet Inburgering de prestatiebekostiging opgenomen, waarbij tot 25 % op het budget voor de leerroutes zou kunnen worden gekort bij onvoldoende resultaat. Dit percentage is uiteindelijk verlaagd naar 10 % en wordt de eerste drie jaar nog niet ingevoerd. Aan de hand van een evaluatie na de eerste drie jaar zal bekeken worden of deze prestatiebekostiging wordt ingevoerd.
Bij de inkoop is gebleken dat de prijsstelling zoals het rijk die had ingeschat niet toereikend is voor de ROC's. In de aanbestedingsprocedure heeft dit geleid tot een bezwaar, een opschorting en het terugtrekken van een taalaanbieder. Derhalve zijn wij blij met het contract met de Friese Poort die wel taalaanbieder wil zijn voor de deelnemers vanuit gemeente Westerveld. Daarmee zullen wij het inburgeringsbudget wel overschrijden aangezien onderdelen van de inburgering nu uit het Participatiewet betaald gaan worden. Dat wordt mogelijk op een later moment gecompenseerd vanuit het rijk.

Aanpak/uitvoering en communicatie
Het inburgeringsproces start al bij aankomst in Nederland (voor de statushouder) of wanneer de inburgeraar weet dat hij naar Nederland komt (gezinsmigrant). Zodra de statushouder een verblijfsvergunning heeft gekregen en aan de gemeente gekoppeld wordt, start de regierol op

inburgering van de gemeente. Voor alle inburgeraars geldt dat zij een brede intake krijgen, er een Plan Inburgering en Participatie (PIP) op wordt gesteld, dat de modules PVT en MAP doorlopen worden, dat zij een leerroute gaan volgen en dat zij tot slot een inburgeringsexamen afleggen en daarnaast participeren naar vermogen. Tevens zal de gemeente hen de eerste zes maanden financieel ontzorgen. Na het doorlopen van het inburgeringstraject houdt de rol van de gemeente niet op. Wij vinden het belangrijk dat inwoners volwaardig mee kunnen doen. Het is belangrijk dat inburgeraars na het doorlopen van het traject blijven participeren, anders lopen zij een verhoogde kans dat zij in een sociaal isolement raken, te maken krijgen met financiële en/of psychosociale problematiek en onnodig een achterstand oplopen. Daarom vinden we het belangrijk dat er aandacht is voor nazorg.
Voor wat betreft communicatie richting de doelgroep moeten er vooraf een aantal incidentele acties worden uitgevoerd, die daarna enig onderhoud vragen. We zullen de gemeentelijke website aanpassen, informatie schriftelijk beschikbaar stellen en gebruik maken van de landelijke informatie c.q. campagnes om de inburgeraar zo goed mogelijk voor te lichten.

Integrale advisering
Intern

Duiding integrale advisering
Vanaf 2018 is er veel overleg geweest binnen de samenwerking van de Regio Zwolle op dit onderwerp. Er was een regiocoördinator aangesteld op dit onderwerp.
Intern is er een werkgroep opgericht die mee heeft gewerkt aan het beleidsplan, beleidsregels en de implementatie van alle onderdelen van de ze nieuwe wet. Voor de duideing van het (financiële) risico is overlegd met business-control.

Evaluatie
Elke 3 jaar zal er evaluatie plaatsvinden met de taalaanbieder en de participatiepartners. Intern zal er regelmatig afstemming zijn met de regisseurs inburgering en de coordinator Sociaal domein.

Kosten, baten, dekking
De stelselwijziging legt de regie op in de inburgering bij de gemeente. De gemeente gaat hiervoor extra middelen ontvangen. Via een specifieke uitkering (SPUK) (Sisa-verantwoording, single information, single audit) komt het budget voor inburgeringsvoorzieningen beschikbaar. Voor gemeente Westerveld is dat voor 2022: € 120.389. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen vijf verschillende voorzieningen. Als normbedragen gaan we op dit moment uit van:

	Asielmigranten	Gezins- en overige migranten
Leerroutes	€ 10.000	€ 0
MAP(2)	€ 136	€ 195
Maatschappelijke begeleiding	€ 1944	€ 0
PVT	€ 216	€ 216
Tolkvoorziening	€ 417	€ 179
Totaal(1)	€ 12.712	€ 589

(1) Dit budget is exclusief btw. Wanneer een uitgaven wordt gedaan waar compensabele btw op van toepassing is dan kan dit worden gedeclareerd bij het btw-compensatiefonds.
(2) Er wordt gerekend met een bedrag van € 226 voor een MAP-traject. Voor MAP is er alleen een aparte vergoeding voor asielmigranten in de B1-route en gezinsmigranten in de B1-route of de Z-route. Daarom is het gemiddelde bedrag lager dan de € 226.

Uitvoering
Voor de uitvoeringskosten worden middelen toegevoegd aan het Gemeentefonds. De verdeling van deze middelen is gebaseerd op het aantal inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond. Gebaseerd op de decembercirculaire 2020 gaan we voor Westerveld nu uit van:

2021	€ 20.928
2022	€ 54.597
2023 e.v.	€ 60.064

Aantallen statushouders en gezins- en overige migranten

Raming 2022:	Aantallen	Tarief 2022 (€)	(€)
Statushouders	15	12.712	190.680
Gezinsmigranten	4	589	2.356
Totaal	19		**193.036**